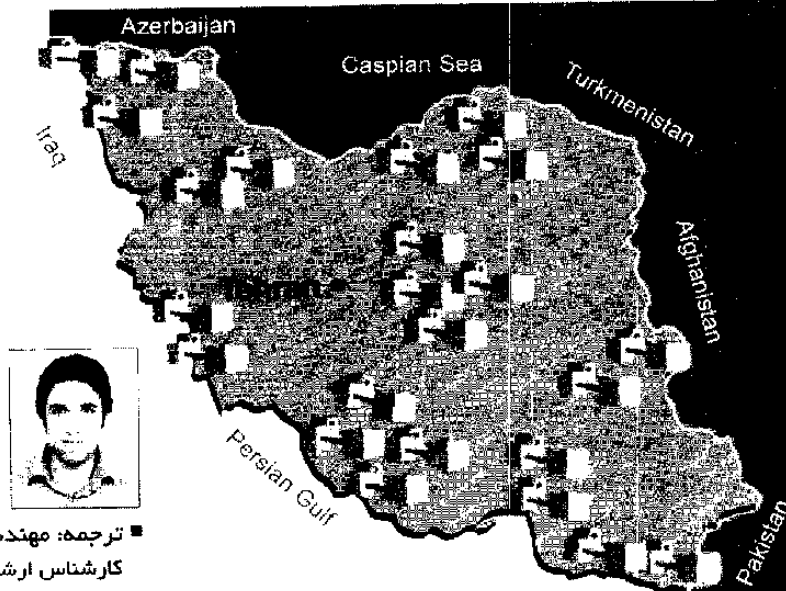

گزارش گلوبال سمنت از صنعت سیمان ایران*

ترجمه: مهندس مهیار محمدی
کارشناس ارشد مدیریت صنعتی

- ← **مشخصات جغرافیایی ایران**
مساحت: ۱/۶۴۸/۱۹۵ کیلومتر مربع
پایتخت: تهران
- ← **جمعیت شناسی**
جمعیت: ۷۳/۲ میلیون نفر
تراکم: ۴۲ نفر بر هر کیلومتر مربع
شهرنشینی: ۶۷ درصد
زبان رسمی: فارسی
- ← **اقتصاد**
سرانه تولید خالص: ۱۰۸۴۰ دلار
پول رایج: ریال ایران (IRR)
سرانه مصرف سیمان: ۶۲۸ کیلوگرم بر هر نفر

۱- مقدمه

تحریم‌های بین‌المللی وسیع و مشکلات داخلی را نمی‌توان عاملی برای ضعف برشمرد، بلکه شاید بتوان گفت این امر متأثر از برنامه‌های بلندمدت و کمک‌های مالی دولت است. در ضمن، صنعت سیمان در آینده توسعه بیشتری خواهد یافت.

مطابق IMF، تولید ناخالص داخلی^۲ حقیقی ایران طی سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹، سالانه به‌طور مداوم حدود ۱ درصد و در سال ۲۰۱۰ بیش از ۱/۵ درصد افزایش یافت.

رهبران این کشور شروع به اصلاح

سوبسید دولتی یا مبلغ تخمینی سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار برای سوخت و کالاهای اساسی از جمله ارزاق نموده‌اند و ممکن است اقشار کارگری ایران در مقابل این اصلاحات مقاومت نمایند. ایران تصمیم گرفته بود قبل از آخرین تحریم‌های اتحادیه اروپا و آمریکا، کمک‌های مالی غیرمعمول را قطع نماید. دولتمردان این کشور تأکید می‌کنند که اقتصاد مبتنی بر نفت این کشور بیش از این توان تحمل فشارهای ناشی از پرداخت یارانه‌ها را ندارد. صدمه تحریم‌های دشوار توأم با تنگناهای مالی، این احساس را افزایش می‌دهد که اقتصاد ایران در حال حرکت به سمت شرایط نامعلومی است.

۲- مصرف

مصرف سیمان ایران در سال‌های اخیر توسط بخش ساخت‌وساز عظیم و گسترده پشتیبانی شده و به‌طور روزافزون افزایش یافته است. میزان ساخت‌وساز دولت به‌طور میانگین با نرخ سالانه ۲۷ درصد، طی دهه گذشته افزایش یافته است، در حالی که ساخت‌وساز بخش خصوصی در مناطق شهری با ۱۰۷ درصد افزایش به ۸۲ میلیون متر مربع در این دوره زمانی رسیده است.

تقاضای سیمان نیز با حدود ۸ درصد افزایش به ۴۴/۵ میلیون تن در سال ۲۰۰۸ رسیده است. در حالی که رشد تقاضا در

* این گزارش از منبع: (The Global Cement Report) ویرایش نهم که توسط International Cement Review در سال ۲۰۱۰ منتشر شده است، انتخاب و ترجمه شده و برخی از اطلاعات و آمارهای آن دارای اشکالاتی است که آمارهای دقیق و جدیدتری در این خصوص قبلاً تهیه و در ماهنامه فناوری سیمان به چاپ رسیده است.

1. GNI
2. GDP

سال جاری کاهش یافته و به ۴۶ میلیون تن رسید، در سال ۲۰۱۰ با جهش ۲۱/۷ درصدی، ۵۶ میلیون تن تخمین زده می‌شود.

۳- تولید

تولید سیمان ایران در سال‌های اخیر برای تأمین افزایش تقاضا در بازارهای داخلی و صادراتی، به‌طور پیوسته افزایش یافته است. هنگامی که در پایان سال ۲۰۰۸ تولید به میزان ۴۴/۵ میلیون تن دست یافت، یک سال بعد به سرعت، بیش از ۱۷ درصد افزایش یافته و به ۵۲/۱۰ میلیون تن رسید و تخمین زده می‌شود سال ۲۰۱۰ به ۶۱/۳ میلیون تن برسد.

انواع اصلی سیمان تولیدی شامل تیپ‌های ۱، ۲، ۵، سیمان پرتلند سفید ویژه، سیمان نسوز و سیمان چاه نفت می‌باشند.

شرکت سیمان فارس و خوزستان^۱ و شرکت سیمان تأمین با سهم ۳۸/۶ درصد، در سطح شرکتی، پیشتاز بازار هستند. سیدکو^۲، ۱۱/۹ درصد سهم بازار را عرضه می‌کند، در حالی که شرکت سرمایه‌گذاری غدیر ۱۰ درصد و شرکت سیمان تهران ۹/۷ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. سهم شرکت‌های کوچکتر شامل اسپندار ۴/۴ درصد، شرکت احداث ۳/۱ درصد و سرمایه‌گذاری امید ۲/۹ درصد می‌باشند. همچنین کارخانه‌های بخش خصوصی ۱۷/۳ درصد بازار داخلی را تأمین می‌کنند.

هزینه تولید سیمان در ایران احتمالاً نمونه بارزی از کشورهای خاورمیانه با ذخایر نفت فراوان می‌باشد. نیروی انسانی با سهم ۲۲ درصد از هزینه یک تن سیمان، بالاترین

۱. FKCC
۲. CIDCO

بخش هزینه تولید می‌باشد که اخیراً به ۱۷ درصد کاهش یافته است. نیرو و سوخت به ترتیب تنها ۶ و ۵ درصد هزینه‌ها را شامل می‌شود و انتظار می‌رود طی بیست سال آینده هزینه نیروی کار و مواد اولیه حدود ۱۱ درصد افزایش یابد.

این کشور ظرفیت تولید حدود ۶۶ میلیون تن سیمان را دارد و در حال حاضر ۵۹ کارخانه مشتمل بر ۸۰ کوره خشک و فقط ۱۱ واحد تر مشغول به کار هستند.

با وجود پیشرفت روزافزون، درمی‌یابیم که ظرفیت سیمان جای رشد دارد. محمد مسعود سمعی‌نژاد، معاون وزیر صنایع و معادن وقت با اشاره به این که ظرفیت سیمان برای برآوردن سطح تقاضا، نیاز به دو برابر شدن دارد، اخیراً هدف تولید سیمان در برنامه پنجم توسعه (۲۰۱۵-۲۰۱۰) را حدود ۱۱۰ میلیون تن، بیان نموده است. بنابراین کشور ایران به توسعه سریع بر مبنای سیمان ادامه می‌دهد.

اخیراً حدود ۱۶ کارخانه و تقریباً ۲۰ واحد کوره جدید در حال ساخت می‌باشند که جمعاً ۵۱ میلیون تن ظرفیت دارند و تخمین زده می‌شود ۲۹/۴ میلیون تن از آن، طبق برنامه زمانی تا پایان سال ۲۰۱۲ شروع به فعالیت کنند (جدول ۱).

کارخانه سیمان جوبین واقع در مشهد از جمله کارخانه‌های تکمیل شده اخیر می‌باشد که به‌طور رسمی در اکتبر ۲۰۱۰ شروع به فعالیت نمود. این کارخانه، ظرفیت تولید روزانه ۴۰۰۰ تن سیمان خاکستری را دارد و به‌طور استراتژیک برای صادرات به ترکمنستان، احداث گردیده است.

شرکت سیمان خوزستان در جنوب شرقی ایران، در ژانویه ۲۰۱۰ پروژه جدید را افتتاح کرد و یک خط تولید سیمان با ظرفیت ۵۵۰۰

تن در روز را اضافه نمود. سیمان خوزستان با ظرفیت سیمان بیش از ۲/۵ میلیون تن در زمره ۳ تولیدکننده بزرگ سیمان در کشور است.

کارخانه سیمان سامان غرب در آگوست ۲۰۱۰ در کرمانشاه و با تأخیر به بهره‌برداری رسید. این کارخانه که در غرب ایران واقع شده دارای دو خط تولید می‌باشد و انتظار می‌رود روزانه ۷۰۰۰ تن کلینکر تولید نماید.

دولت ایران قصد دارد قیمت‌های انرژی را در دسامبر به علت اجرای اصلاحات ساختاری در اقتصاد و تطبیق قیمت‌های انرژی، افزایش دهد. قیمت متداول برق برای مردم هر کیلووات ۰/۰۱۵۸ دلار و برای صنعت هر کیلووات ۰/۰۱۹۷ دلار می‌باشد.

۴- قیمت‌ها

قیمت‌های سیمان در سال ۲۰۰۸ آزادسازی گردید، با این حال اختلاف کمی بین مناطق مختلف ایران مشهود است. قیمت سیمان پاکتی بین ۵۴-۴۷ دلار است. در حالی که قیمت تحویل سیمان فله بین ۴۸-۳۹ دلار می‌باشد.

۵- صادرات

میزان صادرات سیمان تولیدکنندگان ایرانی در سال ۲۰۰۹ به علت رفع ممنوعیت صادرات جهش نمود. ۵/۵ میلیون تن سیمان تا پایان این سال صادر شد که به‌طور قابل ملاحظه‌ای ۰/۶ میلیون تن از سال قبل بیشتر است. حجم صادرات در سال ۲۰۱۰ با تحویل ۴/۶ میلیون تن به عراق، ۵/۳ میلیون تن تخمین زده می‌شود.

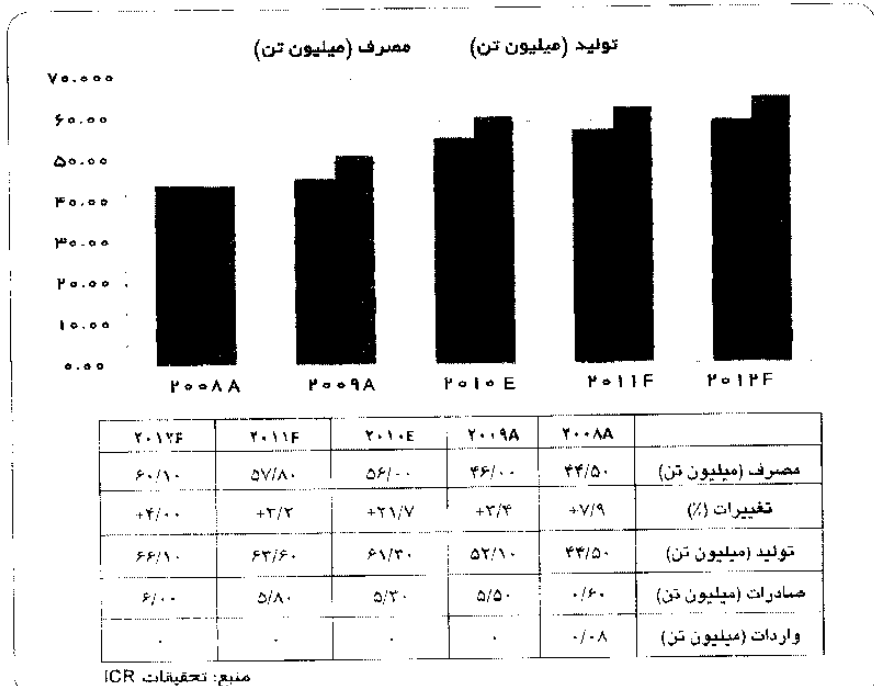
جدول ۱- پروژه‌های اجرای کامل، توسعه و بهینه‌سازی در ایران

سال راه‌اندازی	پیشرفت (%)	ظرفیت (تن/روز)	سهامدار اصلی	نوع پروژه	استان	نام پروژه
۲۰۱۰	۸۱	۵۰۰۰	سماگ	جدید	اصفهان	نائین
۲۰۱۰	۶۰	۳۳۰۰	PVT	جدید	فارس	لامرد
۲۰۱۰	۱۰۰	۳۳۰۰	PVT	جدید	آذربایجان شرقی	خوی
۲۰۱۰	۷۲	۴۰۰۰	PVT	جدید	خراسان رضوی	جغتای
۲۰۱۰	۴۵	۳۳۰۰	ESP	جدید	گلستان	گلستان
۲۰۱۰	۵۶	۳۳۰۰	ESP	جدید	قم	نیزار
۲۰۱۰	۸۵		FKCC	توسعه	آذربایجان شرقی	صوفیان
۲۰۱۰	۶۵	۲۰۰۰-۳۰۰۰	تهران	توسعه	ایلام	ایلام
۲۰۱۰	۶۵	۳۰۰۰	تهران			
۲۰۱۱	۸۵	۲۰۰۰-۴۰۰۰	FKCC	بهینه‌سازی	آذربایجان شرقی	صوفیان
۲۰۱۱	۶۵	۳۳۰۰	FKCC	بهینه‌سازی	قزوین	آبیک
۲۰۱۱	۶۳/۵	۱۰۰۰-۳۰۰۰	GDR	توسعه	خراسان رضوی	شرق
۲۰۱۱	۸۲	۳۳۰۰	GDR	بهینه‌سازی		
۲۰۱۱	۶۵	۲۵۰۰	PVT	جدید	آذربایجان شرقی	سردار
۲۰۱۱	۶۰	۳۳۰۰	تهران	جدید	همدان	نهادند
۲۰۱۱	۳۲	۳۳۰۰	PVT	جدید	ایلام	دهلران
۲۰۱۱	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	زنجان	خمسه
۲۰۱۱	۳۰	۲۵۰۰	PVT	جدید	خوزستان	عمران آریا
۲۰۱۱	۲۰	۷۰۰۰	PVT	جدید	کرمانشاه	سامان غرب
۲۰۱۱	۳۰	۳۳۰۰	تهران	جدید	گیلان	گیلان سبز
۲۰۱۲	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	سمنان	بیارجمند
۲۰۱۲	-	۵۰۰۰	PVT	جدید	خراسان رضوی	غرب آسیا
۲۰۱۲	۱۲/۱۵	۳۳۰۰	PVT	جدید	بوشهر	منند دشتی
۲۰۱۲	۲۱/۱۵	۳۳۰۰	PVT	جدید	لرستان	خرم آباد
۲۰۱۲	۲۵	۳۳۰۰	PVT	جدید	خراسان رضوی	مجدد خواف
۲۰۱۲	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	-	تنگستان
۲۰۱۲	۴۰	۷۲۰۰	PVT	جدید	سمنان	رویال سمنان
-	-	۲۰۰۰	PVT	جدید	مازندران	کیاسر
-	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	-	کویر آسیا
-	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	-	ترتت جام
-	۱۲/۴	۳۳۰۰	PVT	جدید	کردستان	اپادانا
-	-	۵۰۰	PVT	جدید	خراسان	سفید فجر بهمن
-	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	آذربایجان غربی	مهر ماکو
-	-	۲۵۰۰	PVT	جدید	اردبیل	آذر سولان
-	۵	۳۳۰۰	PVT	جدید	اردبیل	سیلان مشکین شهر
-	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	فارس	مارگون
-	-	۳۴۰۰	PVT	جدید	خراسان شمالی	اسفراین
-	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	قزوین	کاسپین
-	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	سیستان بلوچستان	تیس چابهار
-	-	۳۳۰۰	PVT	جدید	سمنان	فیروزکوه سمنان

بیشتری به رشد ادامه می‌دهد. انتظار می‌رود اضافه شدن ظرفیت تولید سیمان به میزان ۳/۲ میلیون تن در سال ۲۰۱۰ با روال موجود به ۱۱/۱ میلیون تن در سال ۲۰۱۱ و ۵/۹ میلیون تن در سال ۲۰۱۲ برسد. ظرفیت سیمان می‌تواند مجدداً ۶/۳ میلیون تن در سال ۲۰۱۳ افزایش یابد و ظرفیت نهایی سیمان به حدود ۸۹/۵ میلیون تن برسد.

مشکل تولیدکنندگان داخلی سیمان، کاهش تقاضا بعد از عرضه و شکاف بین دو شاخص است که به تفصیل شرح داده می‌شود. با توجه به بعضی پیش‌بینی‌ها، ظرفیت مازاد به ۱۹/۵ میلیون تن در سال ۲۰۱۱ می‌رسد و در سال ۲۰۱۲ به ۲۳ میلیون تن افزایش خواهد یافت.

صنعت سیمان ایران می‌بایست با چالش‌های متعددی در سال‌های آینده مواجه شود. تولیدکنندگان باید از عهده بازپرداخت وام‌ها همراه با حذف یارانه انرژی برآیند. تحریم‌های بین‌المللی اخیر نمی‌تواند از صادرات فاقد ساختار مناسب و افزایش تدریجی مازاد، جلوگیری کند. انتظار می‌رود بازارهای داخلی و صادراتی با نرخ محسوسی رشد کنند. ■

منبع: تحقیقات ICR

نمودار ۱- ایران در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۳ ظرفیت مازاد قابل توجهی خواهد داشت.

۶- واردات

ایران حدود ۸۰/۱۰۰۰ تن سیمان در سال ۲۰۰۸ وارد نمود، ولی رشد ظرفیت محلی در چند سال گذشته، واردات را به اجبار متوقف کرد.

۷- چشم‌انداز

ظرفیت سیمان به طور ثابت در حال افزایش است و در سال‌های آینده با سرعت

سایر مقاصد صادراتی سیمان ایران شامل آذربایجان، ترکمنستان، تاجیکستان، افغانستان، کویت، عمان و یمن می‌باشد.

حدود ۸۵ درصد صادرات را سیمان پرتلند معمولی به خود اختصاص داده است و ۱۳ درصد کلینکر و مقدار ۲ درصد آن سیمان سفید است.

حدود ۷۲ درصد صادرات از طریق جاده‌ای، ۲۱ درصد از طریق دریایی و ۷ درصد بوسیله راه‌آهن تحویل می‌گردد.

جمع بندی:

در مجموع و به طور خلاصه در مورد صنعت سیمان ایران می‌توان گفت:

- دارای ۵۹ کارخانه در حال تولید است.
- ظرفیت تولید سیمان آن معادل ۶۶ میلیون تن می‌باشد.
- بازپرداخت وام‌ها و حذف یارانه انرژی در آن اتفاق مهمی محسوب می‌شود.
- افزایش عرضه سیمان در این کشور چشمگیر است.

منبع: